

Sygn. akt I ACa 201/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik
Sędziowie:	SSA Anna Kowacz-Braun SSA Jerzy Bess (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 2 czerwca 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa B. D.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 16 listopada 2015 r. sygn. akt I C 884/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od powódki B. D. na rzecz strony pozwanej kwotę 1 800zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Anna Kowacz-Braun SSA Józef Wąsik SSA Jerzy Bess

Sygn. akt I ACa 201/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 27 kwietnia 2014 roku małoletnia B. D., reprezentowana przez przedstawicielkę ustawową – matkę, U. D., wniosła o zasądzenie na jej rzecz od strony pozwanej, Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W., kwoty 80 000 zł, wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w Krakowie zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 listopada 2015 r., sygn. akt I C 884/15:

I. zasądził od strony pozwanej na rzecz małoletniej powódki kwotę 40.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 listopada 2015 roku,

II. w pozostałym zakresie powództwo oddalił;

III. koszty zastępstwa procesowego między stronami wzajemnie zniósł;

IV nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2.000 zł tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powódka była zwolniona.

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy wskazał m.in. następujące motywy rozstrzygnięcia:

Powództwo okazało się zasadne w części. W niniejszej sprawie niesporne było, że strona pozwana ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za skutki zdarzenia z dnia 17 września 2011 r., w wyniku którego zmarł ojciec powódki. Odpowiedzialność ta, w związku z zawartą przez stronę pozwaną umową ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej, znajduje podstawę w art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c. oraz w art. 822 § 1-3 k.c. Ponieważ powódka dochodzi zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią swojego ojca, podstawą prawną tego roszczenia jest art. 446 § 4 k.c. Stosownie do tego przepisu sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Głównym przedmiotem sporu między stronami w niniejszej sprawie była wysokość krzywdy doznanej przez małoletnią powódkę w związku ze śmiercią jej ojca. Celem powołanego powyżej art. 446 § 4 k.c. jest zapewnienie możliwości zrekompensowania krzywdy osób bliskich ofiarom deliktu, poprzez uzyskanie pieniężnego ekwiwalentu w wysokości uwzględniającej ujemne doznania psychiczne i w części fizyczne. Istotnym dla niniejszej sprawy jest, że zadośćuczynienie – jako świadczenie jednorazowe - powinno mieć charakter całościowy i obejmować swoim zakresem zarówno cierpienia fizyczne i psychiczne związane ze śmiercią osoby najbliższej już doznane, jak i przyszłe. Czyn niedozwolony powodujący zgon jednego z rodziców w sposób drastyczny zakłóca życie rodzinne, narusza prawo dziecka do pielęgnowania więzi z rodzicem oraz eliminuje możliwość kontynuowania życia rodzinnego z jego udziałem w przyszłości. Fakt, że małoletnia powódka urodziła się już po śmierci swojego ojca nie oznacza – wbrew twierdzeniom strony pozwanej – że nie poniosła ona krzywdy. Gdyby bowiem nie doszło do przedmiotowego deliktu małoletnia wychowywana byłaby przez obydwójce rodziców w pełnej rodzinie. Miałaby możliwość nawiązania więzi z ojcem, doznania jego miłości i czułości ojcowskiej co dziecku niewątpliwie jest w jego rozwoju emocjonalnym bardzo potrzebne. Nigdy jednak nie będzie jej dane poznać co to jest miłość ojca, jego troska o dziecko i opieka nad nim i o tę sferę doznań powódka już zawsze pozostanie uboższa. Oczywistym jest także, że wychowywanie powódki przez dwoje rodziców dawałoby im możliwość poświęcenia jej większej uwagi, więcej czasu, co mogłoby prowadzić do pełniejszego zaspokajania jej potrzeb. Małoletnia powódka ma 4 lata i zaczyna dostrzegać różnicę pomiędzy nią, wychowywaną jedynie przez matkę, a innymi dziećmi, mającymi dwoje rodziców. Jej zachowanie wskazuje na to, że dostrzega ona brak w rodzinie osoby, która do niej uprzednio należała. W przyszłości - wraz z dorastaniem - będzie się to wiązać dla niej z dodatkowym stresem, który towarzyszy dziecku odstającemu w istotnej kwestii od grupy rówieśników. Będzie ona musiała zadowolić się oparciem jedynie w matce. Tymczasem gdyby do przedmiotowego deliktu nie doszło, miałaby ona możliwość otrzymywania wsparcia także od ojca. Doznanie krzywdy przez pozwaną jest zatem w niniejszej sprawie oczywiste pomimo, że ze względu na wiek powódka nie jest w stanie sobie jej w pełni uświadomić ani tym bardziej wyartykułować.

Częściowo jednakże rację ma strona pozwana wskazując, że żądanie zawarte w pozwie jest wygórowane. Małoletnia powódka, jako że urodziła się już po śmierci ojca, nie miała okazji nawiązania z nim relacji. Jak wyżej podano, okoliczność ta stanowi o jej krzywdzie. Jednakże wobec braku ukształtowanej więzi z ojcem nie doznała ona negatywnych przeżyć związanych ze śmiercią osoby bliskiej. Uniknęła ona tym samym dramatycznych przeżyć, które zawsze niesie za sobą nagła śmierć rodzica. Fakt, że nie poznała ona ojca niesie ze sobą negatywne konsekwencje. Z

drugiej jednak strony nie doznała ona trudu związanego z koniecznością adaptacji do sytuacji, w której osoba do tej pory stale obecna w jej życiu umiera.

Strona pozwana na podstawie ugody wypłaciła powódce 20 000 zł, która to kwota stanowić miała zaspokojenie wszelkich roszczeń powódki z tytułu śmierci jej ojca.

W ocenie Sądu, biorąc pod uwagę opisywane wyżej okoliczności, roszczenie powódki jest zasadne w zakresie dalszych 40 000 zł tytułem zadośćuczynienia. Taka też kwota została zasądzona na rzecz B. D., zaś w pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone.

Ustawowe odsetki od przyznanej kwoty zadośćuczynienia zasądzono od daty wyrokowania. Strona pozwana wypłaciła bezsporną część zadośćuczynienia. Szczegółowy zakres poniesienia krzywdy przez małoletnią był głównym przedmiotem ustaleń w niniejszym postępowaniu, zaś określenie wysokości zadośćuczynienia miało miejsce według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy. W takiej sytuacji brak było podstaw do stwierdzenia opóźnienia strony pozwanej w zapłacie zasądzonej kwoty (por np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 września 1998 r., II CKN 875/97 i z dnia 8 grudnia 1997 r., I CKN 361/97).

Powódka zaskarżyła niniejszy wyrok w części tj. w pkt II, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 446 § 4 k.c., polegające na błędnej wykładni treści tegoż przepisu i na przyjęciu, że przyznane na rzecz powódki zadośćuczynienie w kwocie 40 000 zł jest w okolicznościach faktycznych adekwatne do jej krzywdy jaką wywołała śmierć ojca,

- art. 446 § 3 k.c., polegające na uwzględnieniu odszkodowania z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c.,

- art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c., polegające na błędnej wykładni tych przepisów i przyjęciu, że odsetki za opóźnienie należą się powódce od dnia 16.11.2015 r., a nie od daty 27.04.2015 r., tj. od daty wytoczenia powództwa.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powódki na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja w zakresie naruszenia art. 446 § 4 k.c., jest bezzasadna z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny podziela ustalenia i rozważania prawne Sądu I instancji, uznając je za własne. Brak jest podstaw do stawiania zarzutu błędnej wykładni w/w przepisu, a to zarówno w zakresie przesłanek jakimi kierował się Sąd I instancji przy określaniu wysokości zadośćuczynienia, jak również odnośnie wysokości przyjętego zadośćuczynienia. W tym miejscu należy przywołać powszechnie akceptowany pogląd prawny co do zasad korygowania przez Sąd II instancji zasądzonych zadośćuczynienia. Ustalenie jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia”, należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego. Korygowanie przez sąd drugiej instancji zasądzonych zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie (przykładowo w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku I ACA 654/15, 2015-11-25, LEX nr 1950406).

Brak jest także podstaw do stawiania zarzutu naruszenia art. 446 § 3 k.c. Sąd I instancji nie dokonywał bowiem, jak wydaje się sugerować apelacja, zaliczenia świadczeń przyznanych na podstawie art. 446 § 3 k.c. na poczet świadczenia należnego na podstawie art. 446 § 4 k.c., przez pomniejszenie należnego świadczenia z art. 446 § 4 k.c. o kwotę świadczenia przyznane już wcześniej na podstawie art. 446 § 3 k.c. Uważana lektura stanowiska Sądu I instancji, wyrażonego w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, wyklucza zasadność tak postawionego zarzutu. Sąd I instancji stwierdził jedynie, że w realiach stanu faktycznego, w jego ocenie kwota zasądzona wyrokiem będzie adekwatna.

Natomiast odrębnego omówienia wymaga kwestia odsetek od świadczenia należnego od ubezpieczyciela. Wbrew stanowisku wyrażonemu w odpowiedzi na apelację wyrok zasądający zadośćuczynienie z art. 446 § 4 k.c. nie ma charakteru kształtującego.

W tej części należy co do zasady zgodzić się z poglądem zaprezentowanym w apelacji. Roszenie o zasądzenie odsetek od zasądzonej kwoty zadośćuczynienia niewątpliwie znajduje podstawę w treści art. 481 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Stosownie do art. 817 k.c. oraz art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie 30 dni od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku.

Jednakże w sytuacji określenia należnego stronie zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c. na poziomie cen obowiązujących w chwili wyrokowania, brak jest podstaw do zasądzenia należności w tej wysokości z odsetkami od daty upływu 30 dni licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku, kiedy doszło też do zgłoszenia ubezpieczycielowi żądania w tej właśnie wysokości, to jest od upływu terminu określonego w art. 817 § 1 k.c. i art. 14 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

W tej sytuacji, pomimo pewnej niespójności w zakresie wykładni art. 481 k.c., 455 k.c. oraz art. 817 k.c., zaskarżony wyrok w zakresie początkowej daty odsetek odpowiada prawu.

Dlatego też Sąd Apelacyjny, uznając apelację za bezzasadną, orzekł jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł jak w pkt 2 sentencji zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania określono w art. 98 § 1 k.p.c., natomiast co do wysokości zgodnie z § 2 § 6 pkt. 5, § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2005 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, a to wobec faktu, że apelacja została wniesiona przed dniem 1 stycznia 2016 r.

SSA Anna Kowacz-Braun SSA Józef Wąsik SSA Jerzy Bess